

Beszámoló az Egyházi Könyvtárak Egyesülete 2005. évi közgyűléséről

Török Beáta

Egyházi Könyvtárak Egyesülete
titkár

Egyházi könyvtárosok találkozója

2005. Csurgó

A történelem során betöltött szerepükből fakadóan az egyházi könyvtárakban kultúránk és írásbeliségünk fontos értékei halmozódtak fel. Az ezekben az intézményekben őrzött szellemi kincs sokszor került veszélybe: az egyik legnehezebb korszakot bizonyára a XX. század második fele jelentette. Az itt őrzött értékek megóvása komoly feladatokat adott a rendszerváltás előtt „egyházi” könyvtárként működő intézményeknek; a több évszázados tradíciókkal rendelkező nagy egyházi gyűjtemények is csupán korlátozott lehetőségekkel bírtak, működtek. Változást ezen gyűjtemények életében is a rendszerváltás hozott. Az éledező egyházi könyvtárak munkatársai felismerték a civil könyvtári rendszerben megjelenő új lehetőségeket és jelenségeket, úgy vélték, a hatékonyabb munka és az „egyházi” küldetésükből fakadó feladatok betöltése csak szervezett formában, több intézmény összefogásával lehetséges. Tapasztalatuk volt, hogy a problémák, az előttük álló megoldandó feladatok az egyes egyházak fenntartóitól függetlenek, valamennyi intézményben hasonlóak vagy azonosak. Továbbá egyértelművé vált az is, hogy az egyes felekezeteken belül megtalálhatók az országos nagy könyvtárak, a felsőoktatási intézményekhez kapcsolódó – leggyakrabban – szakkönyvtárak, és hasonló nehézségekkel küzdenek az (újra)induló szerzetesrendek és az egyes gyülekezetek kisebb könyvtárai is.

A közösen végzendő munka erejében bízó kollégák éppen ezért határoztak úgy, hogy egy minden más szakmai szervezettől és felekezeti hovatartozástól független, ökumenikus közösséget hoznak létre. 1994 márciusában Kalocsán, majd novemberében az OSZK-ban találkoztak és döntöttek az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének létrehozásáról.

Alapszabályukban alapvető célként a következőket határozták meg: „Az egyesülés célja a magyarországi egyházi könyvtárak együttműködésének előmozdítása, lehetőség szerinti közös álláspont kialakítása és tapasztalatok kicserélése az alábbi területeken: a) az egyházi könyvtáraknak egyházukban és a társadalomban betöltendő szerepe, b) könyvtári feldolgozó munka és gyűjtőkörök, valamint c). muzeális értékek őrzése.” Az idén 11 éves Egyesülés igyekezett megvalósítani a 1994-ben meghatározott feladatokat, ma már úgy érezzük, hogy a magyarországi könyvtáros szakma számít a véleményünkre, ez természetesen erősíti felelősségtudatunkat és újabb feladatokkal lát el.

Alapszabályunk értelmében a legfontosabb döntéshozó szervünk, a Közgyűlés, évente

legalább egyszer ülésezik. Az alapítók szándéka szerint, egymás jobb megismerésének érdekében mindig más-más könyvtár ad otthont e találkozásnak. Az elmúlt esztendőben alakult ki az a gyakorlat, miszerint a közgyűléshez konferencia és szakmai kirándulás is kapcsolódik. Hagyomány az is, hogy a konferencia előadásai váltakozva foglalkoznak a régivel és az újjal, a muzeális értékeket őrző gyűjteményeknek a kulturális örökség védelmében betöltött szerepével, illetve az információs társadalom kínálta lehetőségek könyvtári alkalmazásával.

Az idei konferenciánk ebben az értelemben rendhagyó volt, a témát a helyszín, a Csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium Könyvtára „adta”. A mottót Apáczai Csere Jánostól választottuk: „A tudás gyökere keserű, gyümölcse pedig gyönyörűsége” - a konferencia előadásai az oktatáshoz, a tudás megszerzéséhez, az iskolák és (egyházi) könyvtárak elválaszthatatlan egységéhez kapcsolódtak. Dr. Jelenits István a magyarországi tanítórendek és iskolák könyvtárainak szerepéről, Dr. Korzenszky Richárd az egyházi könyvtárak rendszerváltás utáni helyzetéről adott összefoglalót. Felvetette a könyvtárépítés, fejlesztés gyakran talán meg sem fogalmazott kérdéseit, lehetőségeit. Előadásában kitért arra, hogy az e folyamatban résztvevő munkatársak maguk is gyakran találják teljesen új szituációkban magukat, hiszen a rendszerváltás óta eltelt esztendőben kellett kialakítaniuk olyan szervezeti formákat, valóra váltaniuk olyan feladatokat, amelyeket felgyorsult XX. századunk hozott és állniuk kell a XXI. század kihívásait. Dr. Balogh Mihály az egyházi és felekezeti iskolai könyvtárak XX. századi történetéről és sorsáról számolt be, alátámasztva az elmondottakat számos kutatás adatszerű elemeivel. Dr. Nagy Attila egy 2003-ban, Budapest XI. kerületében készült felmérés eredményeit, értékelését ismertette, jól szemléltetve a 12-13 éves korosztály 15-20 év alatt gyökeresen megváltozott olvasási szokásait, értékrendjében bekövetkezett változásokat.

Szakmai kirándulásunk során Zágrábba látogattunk. Az Érseki Könyvtár (ahol korábban a Nemzeti Könyvtár is helyet kapott) megtekintése után a Nemzeti és Egyetemi Könyvtár meglátogatása szerepelt a programban. A modern épületben kapott helyet a Zrínyi-könyvtár, megtekintése - úgy gondolom - sokunk számára jelentett megdöbbenő, különleges élményt. A látogatás előkészítésében és lebonyolításában segítségünkre volt dr. Monok István, aki szakmai tudásával, a régi könyvek iránti elkötelezettségével a Bibliotheca Zriniana történetét közelebb hozta hozzánk. A könyvtáros szakma iránti bizalomról árulkodott az is, hogy az állományvédelmi szempontokat teljesen háttérbe szorítva lehetőségünk nyílt arra, hogy a Zrínyi-könyvtár számunkra előkészített darabjait kézbe vegyük és fellapozzuk. Többek között beleolvashattunk az Adriai tengernek syrenaya nyomdába kerülő változatába, belepillanthattunk a könyvtár állományához tartozó Corvinába, belelapozhattunk az 1662-ben készült szakrend szerinti Catalogus-ba. Bár több alkalommal is volt rá lehetőség, a gyűjtemény nem került magyarországi tulajdonba, azonban megnyugtató volt mégis azt látni, hogy a horvát Nemzeti és Egyetemi Könyvtárban, a Régi Könyvek és Kéziratok Tárában e történelmünktől elválaszthatatlan szellemi kincset értő kezek gondozzák és őrzik. Iván Kosic úr, a Régi Könyvek és Kéziratok Tára vezetőjének beszámolójából az is kiderült, hogy szoros szakmai kapcsolat alakult ki magyar kollégáival, akik előtt bármikor adott a lehetőség a Zrínyi-könyvtár kutatására.

Összeövetelünk harmadik napja - az eddigi találkozók programjától eltérően - rendhagyó módon folytatódott. Az elmúlt év munkatervében megfogalmazottakhoz igazodva, az Egyesülés

ügyeinek hatékonyabb intézésére munkacsoportokat hoztunk létre. Az egyes csoportoknak lehetőségük volt most arra, hogy beszámoljanak tevékenységükről, így a Gyűjteményi munkacsoport vezetője ismertette annak a munkának az eredményét, amelyet az egyházi könyvtárakban digitalizált anyag feltárásával kapcsolatban végzett. Fontosnak tartottuk ezt a felmérést, hiszen ennek birtokában elkerülhetjük azt, hogy a már valahol elkészített anyagot újabb költségek árán esetleg ismét digitalizáljuk. Fény derült arra is, hogy sok könyvtárunk őríz digitalizált, de nem szolgáltatott anyagot, s hogy ezeket eddig nem sikerült közzé tenni, annak általában anyagi okai vannak, vagy az infrastrukturális háttér nem megfelelő. Szoftveres csoportunk is egy - 2004 nyarán indult - felmérés eredményét ismertette. Elkészítésére okot adott a 10 éves jubileum: látni szeretnénk volna, hogy a 10 év milyen változásokat és eredményeket hozott az egyházi könyvtárakban használt szoftverek területén, továbbá képet szeretnénk kapni többek között az egyes intézmények infrastrukturális háttérééről, az állományok feltártságáról is. A kialakult kép nagyon színes, hasonló a civil könyvtárakban tapasztalható helyzethez. A PR csoport megújult honlapunkról, negyedévente a tagkönyvtáraknak eljuttatott Hírlevelünkről, a közgyűlésen kézbe adott EKE Címtár elkészítéséről számolt be. A folyóiratokat feltáró csoport bemutatatta azoknak a könyvtárainkban gyűjtött időszakos kiadványoknak a listáját, melyek pillanatnyilag már feltártak. Tervezzük ezeknek az adatoknak az eljuttatását az NPA-hoz és szeretnénk saját honlapunkon is megjeleníteni.

Ezt követően kollégáink ismertették az Egyesülés által kialakított álláspontokat azokról a tervezetokről, amelyeket a Könyvtári Intézettől, a NKÖM-től az elmúlt hónapokban véleményezésre megkaptunk. Szó esett a „Magyar kulturális stratégia”, a „Javaslatok a kulturális örökség megőrzése érdekében digitalizálendő dokumentumok körére, a digitalizálás országos összehangolására és a projektek nyilvántartására”, „A magyar könyvtárügy marketingstratégiája” című tervezetokről. Megbeszélést kezdeményeztünk a készülő Könyvtáros etikai kódexről is. Végül a találkozónkon megjelent, határon túli (erdélyi), de nem EKE tag könyvtárak munkatársai mutatkoztak be néhány szóban.

Örömünkre szolgált, hogy konferenciánk előadói többen is megtisztelték szakmai napunkat. A beszámoló után szót kért dr. Monok István, aki végig vendége volt rendezvényünknek. Szókimondásával „közös misszióknak” lehetőségeire és szükségszerűségére hívta fel figyelmünket. Munkánk több területén is felkínálta a segítséget, az együttműködés lehetőségét. Bízunk abban, hogy ismerve problémáinkat, amelyek gyakran egyeznek a civil könyvtárak gondjaival, a jövőben talán rendezni tudjuk „közös dolgainkat”.

A három napos rendezvény Csurgón Kobzos Kis Tamás és Csörsz Rumen István Csokonai estjével zárult. Reményeink szerint a szakmai előadások, beszámoló, valamint a történelmünk szellemi kincseivel való találkozások után a jövőben egymásra találnak a feladatok és a megoldásukra kínálkozó lehetőségek.